

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ *

Τοῦ κ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ Α. ΣΤΑΥΡΟΥ

Καθηγητοῦ εἰς τὸ ἐν Οὐασίγγτωνι Πανεπιστήμιον Howard

Τὸ τέλος τοῦ δευτέρου Παγκοσμίου πολέμου καὶ ἡ ἐπέκτασις τῆς ἐπιρροῆς τοῦ Δυτικοῦ (καὶ ἰδίᾳ τοῦ Ἀμερικανικοῦ) Κόσμου ἐπὶ τῶν διεθνῶν ὑποθέσεων, ἔφερεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τὴν ἀνεπάρκειαν τῶν κρατουσῶν θεωρητικῶν ἀντιλήψεων διὰ τὴν μελέτην τῶν πολιτικῶν συστημάτων. Ἡ γνωριμία τῶν Ἀμερικανῶν ἀκαδημαϊκῶν καὶ κυβερνητικῶν ἐκπροσώπων μὲ πολιτικὰ συστήματα καὶ πολιτικὰς διαρθρώσεις μὴ δυτικοῦ τύπου, τοὺς ὑπενθύμισε, ὅτι αἱ παραδοσιακαὶ θεωρήσεις διὰ τὴν μελέτην τῆς πολιτικῆς — θεωρήσεις αἱ ὁποῖαι ἔδιδον ἀπλῶς ἔμφασιν εἰς τὴν μελέτην τῶν θεσμῶν — ἦσαν εἰς τὴν πραγματικότητα ἀνεπαρκῆ ἐργαλεῖα διὰ βάσιμον ἀνάλυσιν καὶ εἰς βάθος κατανόησιν τῶν μὴ δυτικῆς μορφῆς πολιτευμάτων. Παραλλήλως, μελέται ἐπὶ τῶν πολιτικῶν συστημάτων ἐνεφανίζοντο πάντοτε ὑπὸ ἀκαδημαϊκῶν ὡς «ἐπιστημονικαί», τόσον ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον, ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὴν μέθοδον. Ἦτο τὸ ὄντι τοῦ συρμοῦ πολὺ πρὶν ἀπὸ τὸν δεύτερον Παγκόσμιον πόλεμον νὰ ἀναφέρεται ὁ κλάδος ὁ πραγματευόμενος τὴν πολιτικὴν ὡς «ἐπιστήμη», χωρὶς κατ' ἀνάγκην νὰ παρέχεται ἐπαρκῆς τις δικαιολογία διὰ τὸν ἐπιστημονισμόν της καὶ χωρὶς νὰ δίδονται γενικῶς ἀποδεκταὶ θεωρητικαὶ γενικεύσεις, αἱ ὁποῖαι θὰ ἠδύναντο νὰ θεωρηθοῦν ὡς αἱ θεμελιώδεις ἀρχαὶ της διὰ τὴν θεμελιώσιν μιᾶς τῶν αὐτῆς «ἐπιστήμης τῆς πολιτικῆς».

Οὐχ ἦττον ὁμως, ἐκ τῶν ἀπόψεων καὶ τῶν ἀρχικῶν ἀντιρρήσεων τῶν ἀφοροσῶν τὰς στενὰς ἀντιλήψεις τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης, εἰς νέος, μᾶλλον εὐπροσδιόριστος κλάδος ἀνεδύθη, ὅστις ἔχει περισσότερα δικαιώματα νὰ φέρῃ τὸν τίτλον τῆς «ἐπιστήμης».

Ἡ πολιτικὴ ἐπιστήμη εἰς τὸ παρὸν στάδιον τῆς ἀναπτύξεώς της θὰ ἠδύνατο ἀναντιρρήτως νὰ θεωρηθῆ ὡς μία διακεκριμένη ἀμερικανικὴ συμβολὴ εἰς τὴν μεγάλην οἰκογένειαν τῶν κοινωνικῶν ἐπιστημῶν. Ἐν τούτοις, ἡ ἀνάπτυξις της προσέκρουσεν εἰς θεωρητικὰς ἀντιρρήσεις. Προβλήματα σχετικῶς μὲ τὴν μέθοδον, τὴν σκοπιάν καὶ τὴν φύσιν τοῦ κυρίου θέματος τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης ἀνέκυψαν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Arthur Bentley (ἀρχαὶ τοῦ 1900) καὶ συνεχίσθησαν μέχρι σήμερον. Ἡ πρώτη ἄποψις, ἡ ὁποία ἐπικρατεῖ εἰσέτι μεταξὺ τῶν πολιτειολόγων καὶ μὲ τὴν

*) Ἀπόδοσις εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ὑπὸ κ. Δημητρίου Χ. Πουρῆ.

φευκτον και τὸ ἀναμφισβήτητον και νὰ εὐρίσκῃς τρόπον νὰ συμπορεύεσαι μετὰ γεγονότα» (1).

Ἡ ὑπὸ τῶν παραδοσιακῶν (ἀναφερομένων συνήθως ὡς ρεαλιστῶν) γενομένη πρότασις, ὅτι τὰ γεγονότα θὰ πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης, προϋποθέτει ἰσχυρὰν ἐξάρτησιν ἐκ τῶν λογικῶν ἀπαγωγῶν, διὰ νὰ ἀποκτήσῃ ταῦτα σημασίαν και νὰ καταστῶν θεωρητικῶς χρήσιμα. Αἱ λογικαὶ ἀπαγωγαὶ και αἱ ἀνοργάνωτοι ἀλληλοεξαρτήσεις τῶν γεγονότων θεωροῦνται ὑπὸ τῶν ἀντιτιθεμένων εἰς αὐτοὺς — λ.χ. ὑπὸ τῶν θεωρητικῶν τῶν βασιζομένων εἰς τὴν συμπεριφορὰν τῶν πολιτικῶν συστημάτων — ὡς μὴ ἐπιστημονικαὶ και ὡς ἀπώλειαι χρόνου.

Διὰ τοὺς ρεαλιστάς, ὥστόσο, εἶναι προτιμότερον νὰ ἐξαρτῶνται ὀλιγότερον ἐκ τοῦ ἐπιστημονισμοῦ και τῶν ἠθικῶν κατηγοριῶν μᾶλλον, παρὰ νὰ ἀποδίδουν ὑπερβολικὴν σημασίαν εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν μεθοδολογίαν (ὡς παρατηρεῖται εἰς τοὺς θεωρητικοὺς τῶν πολιτικῶν συστημάτων), ὡς ὑποκατάστατον διὰ τὴν ἀποκτησὶν τῆς ἐμπειρικῆς γνώσεως. Οἱ παραδοσιακοὶ διατείνονται, ὅτι ὑφίστανται συμφυεῖς κίνδυνοι εἰς οἰασδήποτε μορφῆς ἀποδοχῆν τοῦ ἀνελαστικοῦ ἐπιστημονισμοῦ διὰ τὴν μελέτην τῶν πολιτικῶν συστημάτων. Εἰς τοιοῦτος ἐπιστημονισμὸς, λέγουσιν, ὑποθέτει τὴν ὑπαρξίν διαρκῶν ὑποδειγμάτων τῶν συστημάτων (σύγχρονοι οὐτοπιαί), τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ ἀνακαλυφθοῦν διὰ τῆς χρησιμοποίησεως ὑγιῶν μεθόδων. Καθ' ὃν τρόπον ἀντιλαμβάνονται οἱ ρεαλισταὶ τὰ πράγματα, οἱ κίνδυνοι τῶν τοιούτων ὑποθέσεων εἶναι μᾶλλον οὐσιαστικοὶ παρὰ μεθοδολογικοί, ἰδίᾳ δὲ ὅταν ἡ πολιτικὴ θεωρία τίθεται εἰς πρακτικὴν ἐφαρμογὴν, ἔνθα περιέχει τὸν συμφυῆ κίνδυνον τῶν ἐπιβαλλομένων (δικτατορικῶν;) συστημάτων. Αἱ μεθοδολογικαὶ ἀτέλειαι τῶν μοντερνιστῶν συνωψίσθησαν κατὰ θαυμαστὸν τρόπον ὑπὸ τοῦ Mc Clelland ὡς ἀκολούθως :

«Μετὰ ἀπὸ τὴν ἠθικολογίαν και τὴν νομικὴν ἀκριβολογίαν, ὁ ἐπιστημονισμὸς τῶν κοινωνικῶν ἐπιστημῶν εἶναι μία ἀπατηλὴ ἐπίδρασις και δύναται νὰ βλάβῃ τὸν διακανονισμὸν τῶν διεθνῶν σχέσεων, καθ' ἣν ἔκτασιν ἡ ἐμπιστοσύνη βασίζεται ἐπὶ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης διὰ τὴν ἀνάμβλυσιν τῶν προβλημάτων τοῦ διεθνοῦς συστήματος» (2).

Ἡ γενομένη ἐνταῦθα ἀναφορὰ εἰς τὴν ἠθικολογίαν δύναται νὰ ἐρμηνευθῇ ὡς μία κριτικὴ αἰχμηρὰ παρατήρησις ἀπευθυνομένη πρὸς τὸν Reinhold Niebuhr και τὴν ἠθικὴν του, τὴν χριστιανικὴν θεώρησιν ἣτις προσπαθεῖ νὰ φέρῃ εἰς συμφωνίαν τὰς ἀδυναμίας τοῦ διεθνοῦς συστήματος, ἐνῶ «ἡ νομικὴ ἀκριβολογία» ὑπομνήσκει τὴν πρὸ τοῦ δευτέρου Παγκοσμίου πολέμου ἀποδιδόμενην ἔμφασιν εἰς τὸ κατ' ἀόριστον τρόπον ὀρισθῆν ἀντικείμενον τοῦ διεθνοῦς δικαίου, τὸ ὁποῖον ἐνεφανίσθη κατ' ἐξαιρετὸν τρόπον ὑπὸ τοῦ Hans Kelsen (3).

(1) Charles A. Mc Clelland: *Theory and the International System* (N.Y., The Macmillan Co, 1966), σελίς 66.

(2) Ἐνθ. ἀνωτ., σελ. 67.

(3) Ὅρα Hans Kelsen: «Ἄ ρ χ α ἰ Δ ι ε θ ν ο ῦ ς Δ ι κ α ἰ ο ς» (δευτέρα ἐκδοσις) ἀναθεωρημένη, ἐκδοθεῖσα ὑπὸ τοῦ R. W. Tucker (N. Y., Holt, Rinehart and Winston Inc., 1966).

Ἡ νομικὴ ἀκριβολογία, ἡ ἠθικολογία καὶ ὁ ἐπιστημονισμὸς ἔχουν ἐν κοινὸν σημεῖον, συμφώνως πρὸς τὴν «παραδοσιακὴν - ρεαλιστικὴν» σχολὴν σκέψεως : ὁ ἰσχυρισμὸς τῶν ὅτι ὑφίσταται μία ὠρισμένη καὶ ἀνακαλυπτὴ μορφή συμπεριφορᾶς εἰς τὰ πολιτικὰ συστήματα. Ἡ ἀριστερὴ ἀποδοχὴ τῆς τοιαύτης συμπεριφορᾶς ὑποδηλοῖ, ὅτι τὰ ἀνθρώπινα ὄντα ἐν τελικῇ ἀναλύσει, δὲν διαφοροποιοῦνται καὶ κατ' ἀκολουθίαν δὲν διδάσκονται ὑπὸ τῆς πείρας. Εἰς τὴν πραγματικότητα, τὸ τοιοῦτον εἶναι ὕβρις πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην εὐφυΐαν.

Οἱ ἐπιστήμονες οἱ βασιζόμενοι εἰς τὴν συμπεριφορὰν τῶν συστημάτων (καὶ οἱ θεωρητικοὶ τῶν συστημάτων) προσκρούουν καὶ αὐτοὶ εἰς ἀντιρρήσεις. Ὑποδεικνύοντες τὴν κολοσσιαίαν ἐπέκτασιν τῶν ἐπικοινωνιῶν, τὴν ἀναγνώρισιν τῶν παραλλαγῶν τῶν πολιτικῶν διαρθρώσεων καὶ τὰς ἀνεπαρκείας τῶν θεωρητικῶν θεωρήσεων τοῦ παρελθόντος ὡς ἐργαλείων διὰ τὴν ἐρμηνείαν τῶν μὴ Δυτικῶν συστημάτων, οὗτοι κατηγοροῦν τοὺς παραδοσιακοὺς, ὅτι εἶναι προσκεκολλημένοι εἰς τὰς στενὰς ἀντιλήψεις καὶ χρησιμοποιοῦν ἀνεπαρκεῖς μεθόδους ἐρεύνης διὰ τὴν διοχέτευσιν τῆς τεραστίας μάξης τῶν διαθεσίμων γεγονότων. Οὗτοι ὑποστηρίζουν τὴν ἄποψιν, ὅτι διὰ τὴν ἀνομοσθητὴν ἢ πολιτικὴν ἐπιστήμην πλήρης «ἐπιστήμη» εἶναι κατ' ἀρχὴν ἀναγκαῖον νὰ ἀναπτυχθῇ μία ὑγιὴς θεωρία τῆς ἐν λόγῳ ἐπιστήμης. Ἀκόμη καὶ ἐὰν ὁ τελικὸς στόχος — τουτέστιν ἡ ἀνάπτυξις τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης — δὲν ἐπιτευχθῇ, οἱ ἐν λόγῳ ἐπιστήμονες (Behavioralists) διατείνονται ὅτι τὸ τελικὸν ὄφελος θὰ εἶναι ἡ ἀνάπτυξις μιᾶς ἐπιστημονικῆς μεθόδου διὰ πλέον συστηματικὴν μελέτην τῆς πολιτικῆς. Τοῦτο κατὰ τὴν γνώμην τῶν, εἶναι ἄφ' ἑαυτοῦ ἐν σημαντικὸν ὄφελος. Ἐν τούτοις, τόσον οἱ παραδοσιακοί, ὅσον καὶ οἱ μοντέρνοι ἐν σημαντικὸν ὄφελος. Ἐν τούτοις, τόσον οἱ παραδοσιακοί, ὅσον καὶ οἱ μοντέρνοι ἐν σημαντικὸν ὄφελος. Ἐν τούτοις, τόσον οἱ παραδοσιακοί, ὅσον καὶ οἱ μοντέρνοι ἐν σημαντικὸν ὄφελος. Ἐν τούτοις, τόσον οἱ παραδοσιακοί, ὅσον καὶ οἱ μοντέρνοι ἐν σημαντικὸν ὄφελος. Ἐν τούτοις, τόσον οἱ παραδοσιακοί, ὅσον καὶ οἱ μοντέρνοι ἐν σημαντικὸν ὄφελος.

Τρεῖς πολιτειολόγοι τῆς σχολῆς τῆς βασιζομένης εἰς τὴν συμπεριφορὰν τῶν συστημάτων — οἱ Polsby, Dentler καὶ Smith — ἀνεξήτησαν νὰ εἰσάγουν μίαν πλέον περιεκτικὴν ἀξιολόγησιν τοῦ ἐπιστημονικοῦ τῶν κλάδου διὰ περαιτέρω ὑποδιαιρέσεως (ἢ διὰ περιφρονήσεως) τῶν δύο μεγάλων ὁμάδων. Οὗτοι κατέταξαν τοὺς πολιτειολόγους εἰς πέντε μεγάλας κατηγορίας, αἱ ὁποῖαι, κατὰ τὴν γνώμην τῶν, ἐπαρκοῦν νὰ συμπεριλάβουν τοὺς πολιτικούς στοχαστὰς τόσον τοῦ παρελθόντος ὅσον καὶ τοῦ παρόντος (1). Ἀξίζει τὸν κόπον νὰ ἐξετασθοῦν ἐνταῦθα αἱ ὑπ' αὐτῶν προταθεῖσαι πέντε κατηγορίαι. Ἐν συντομίᾳ ἔχουν ὡς ἀκολουθῶς :

1. Πολιτικοὶ Θεολόγοι: Οἱ πολιτικοὶ θεολόγοι, ὡς ὁμάς, ἐπιδί-

(1) N. W. Polsby, R. A. Dentler καὶ P. A. Smith : Πολιτικὸς καὶ Κοινωνικὸς Βίος. (Boston : Houghton, Mifflin Co., 1963), σελ. 1-4.

δονται εις διανοητικὰς ἀναζητήσεις διὰ νὰ δώσουν ἀπαντήσεις εις ἐρωτήματα, ὡς εἶναι τὰ κάτωθι : Ὅποια θὰ ἔπρεπε νὰ ἦτο ἡ ἀρίστη κοινωνία; Ποῖος εἶναι ἄριστος ἄνθρωπος; ἢ Τίτιν τρόπον θὰ ἠδύνατο νὰ διαβιώσουν ἀπὸ κοινοῦ οἱ ἄνθρωποι⁽¹⁾; Μολονότι ὁ Polsby καὶ οἱ ἕτεροι δύο συγγραφεῖς δὲν εἶναι σαφεῖς εις τὴν ταξινομήσιν των, δύναται τις δικαιολογημένως νὰ συμπεριλάβῃ εις αὐτὴν τὴν κατηγορίαν στοχαστὰς μὲ ἐντελῶς διαφορετικὰς ἀντιλήψεις, ὡς εἶναι ὁ Πλάτων, ὁ Ἅγιος Αὐγουστίνος, ὁ Ρουσσώ καὶ ὁ Λένιν. Ἄπαντες ἀναφέρονται ἀπὸ ἠθικὴν ἔποψιν εις τὴν «καλὴν κοινωνίαν» καὶ τὸν «τέλειον ἄνθρωπον». Ὁρισμένοι ἐξ αὐτῶν, ὡς εἶναι ὁ Ρουσσώ καὶ ὁ Πλάτων, προχώρησαν περισσότερον καὶ ἐπρότειναν τρόπους δημιουργίας τοῦ «ἀρίστου ἀνθρώπου» καὶ τῆς τελείας κοινωνίας. Ἐν τούτοις, οἱ πολιτικοὶ θεολόγοι, προτείνοντες τρόπους κοινωνικῆς βελτιώσεως, ἀνεκάλυψαν, ἀπὸ μίαν ἔποψιν, τὴν φόρμουλα διὰ νὰ βελτιώσουν τὸ κῦρος τοῦ ἰδιοῦ των συστήματος ἀξιών, ἀφήσαντες κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τοὺς ἑαυτοὺς των ἐκτιθεμένους εις τὴν κατηγορίαν ὅτι εἶναι φιλόσοφοι τοῦ ὀλοκληρωτισμοῦ⁽²⁾.

2. Πολιτικοὶ Ἱστορικοὶ : Οἱ πολιτικοὶ ἱστορικοὶ, ὡς μία διακεκριμένη ὁμάς, εἶναι συνήθεις ἀναζητηταὶ τῶν πραγματικῶν γεγονότων. Οὗτοι ἀσχολοῦνται συνήθως μὲ τὴν ὑποθετικὴν ἀνάπλασιν τῶν παλαιῶν καὶ τῶν παρελθόντων ἐποχῶν. Ἀναλύουν, κατατάσσουν, ἀποσαφηνίζουν καὶ κρίνουν τὸ παρελθὸν μὲ ἀξιοθαύμαστον φαντασίαν. Μολονότι θὰ ἀντετάσσετο εις μίαν τοιαύτην ταξινομήσιν, ἐὰν ἦτο ἐν ζωῇ ὁ George H. Sabine εἶναι ἐν κλασσικῶν παράδειγμα πολιτικοῦ ἱστορικοῦ. Τὸ πολύκροτον ἔργον του, Ἱστορία τῆς Πολιτικῆς Θεωρίας (ὄπερ ἐχρησιμοποιήθη κατὰ κόρον ὡς ἐγχειρίδιον εις τὰ Ἀμερικανικὰ Πανεπιστήμια), εἶναι ἡ πλέον καλογραμμμένη ἱστορία τῆς Δυτικῆς Φιλοσοφίας, ἀλλ' ὑπεράνω ὅλων εἶναι μία ἀνάπλασις τοῦ διανοητικοῦ κλίματος τῶν δύο τελευταίων χιλιετηρίδων. Οἱ πολιτικοὶ ἱστορικοὶ διαβάzzουν κατὰ κανόνα μετ' ἀπληστίας «Τὰ Σπουδαῖα Συγγράμματα τῆς Δυτικῆς Πολιτικῆς Σκέψεως» καὶ ἐπιδίδονται εις πνευματικὰς ἀναζητήσεις. Μολονότι αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὶ δὲν παρέχουν ἀσθηρὰς μεθοδολογικὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς πράττουν τὸ ἀμέσως ἐπόμενον καλλίτερον πρῶγμα : παρέχουν τὰ πρωτογενῆ δεδομένα, τὰ ὅποια χρησιμοποιοῦνται ὑπ' ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἔχουν μεγαλυτέραν κλίσιν πρὸς τὰς μεθοδολογικὰς ἀσκήσεις.

3. Τεχνοκράται τῆς Πολιτικῆς. Ἡ ὁμάς τῶν πολιτειολόγων/θεωρητικῶν, γνωστῶν ὡς «τεχνοκρατῶν τῆς πολιτικῆς», ἐπιζητεῖ νὰ ἀναμορφώσῃ τὸ παρὸν καὶ νὰ νομιμοποιήσῃ τὴν ἄμεσον χρῆσιν τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας διὰ τὴν παραγωγὴν τοῦ παρόντος ἀνθρώπινου βίου, συμφώνως πάντοτε πρὸς ἐν ὄρισμένον οὐτοπικὸν ὑπόδειγμα «συστήματος εὐτυχίας», διαμορφώσαντες τοῦτο διὰ συνδυασμοῦ στοιχείων δανεισθέντων ἀπὸ τὰς ἐργασίας τῶν δύο προμνησθέν-

(1) Ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 2.

(2) Ὑφίστανται λ.χ. διάφοροι μελέται ἀναφερόμεναι εις τὸν Ρουσσώ, αἱ ὁποῖαι ἀσχολοῦνται μὲ τὸ θέμα τοῦ ὀλοκληρωτισμοῦ του. Ὅρα John W. Chapman, Ρουσσώ : Ὅλοκληρωτικὸς ἢ Φιλελεύθερος; (N. Y. Columbia University Press, 1956) καὶ Charles W. Hendel : Ζάν - Ζάκ Ρουσσώ : Ὁ Ἠθικολόγος (London, Oxford University Press, 1934), διτομον.

των ομάδων. Οί τεχνοκράται τῆς πολιτικῆς, ὡς ἐκ τῆς φύσεώς των προάγουν τὰς ἰδεολογίας, αἱ ὁποῖαι συχνάκις εἶναι ἀντι-ἰδεολογίαί, βασιζόμεναι εἰς τὴν ἀπόρριψιν τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν καὶ ἀξιῶν τῶν προβαλλομένων ὑπὸ τῶν ὑφισταμένων συστημάτων. Ἡ ἰδεολογία των ἀποσκοπεῖ εἰς τὴν ἐπίτευξιν ἐνὸς δεοντολογικοῦ καὶ πρακτικοῦ στόχου : τὴν μεταβολὴν τοῦ παρόντος. Πλείστοι ὅσοι θεωρητικοὶ καὶ πολιτικῆς (θεωρούμενοι ἐπίσης ἐνταῦθα ὡς πολιτειολόγοι) δικαιοῦνται νὰ ὑπαχθοῦν εἰς αὐτὴν τὴν κατηγορίαν. Εἰς τὴν σύγχρονον Ἀμερικὴν ἀνευρίσκομεν πολλοὺς ἐξ αὐτῶν νὰ ἀσχολοῦνται μὲ πρακτικὰ θέματα. Τὰ πλέον κτυπητὰ παραδείγματα τεχνοκρατῶν τῆς πολιτικῆς εἶναι οἱ πολιτειολόγοι, οἱ ὁποῖοι συρρέουν εἰς τὰ γραφεῖα τῶν μεγάλων πολιτικῶν ἀρχηγῶν, διὰ νὰ πωλήσουν τὴν τέχνην των. Ὁ Henry Kissinger καὶ ὁ Walt Rostow εἶναι ἀντιπροσωπευτικὰ παραδείγματα τεχνοκρατῶν τῆς πολιτικῆς. Δι' αὐτούς, ὀλόκληρος ὁ πολιτικὸς βίος δὲν εἶναι τίποτα περισσότερον παρὰ μία σειρά προβλημάτων ἐπιζητούντων λύσεις. Οὗτοι εἶναι ἔτοιμοι νὰ προτείνουν τοιαύτας λύσεις. Διερευνῶντες τὸ παρελθόν, οὗτοι ἀνεύρωμεν πολλὰ τοιαῦτα πρόσωπα τεχνοκρατῶν τῆς πολιτικῆς. Παραδείγματος χάριν, τὰ πλέον σπουδαῖα πρόσωπα τοῦ προμαρξιστικοῦ σοσιαλισμοῦ (Proudhon, Blangui καὶ Owen) εἶναι καλὰ παραδείγματα τεχνοκρατῶν τῆς πολιτικῆς.

4. Πολιτικοὶ Ἀνεκδοτολόγοι : Κατὰ τὸν Polsby καὶ τοὺς ἐτέρους δύο συγγραφεῖς ἢ ἐν λόγῳ ὁμᾶς πολιτειολόγων ἀπαρτίζει τοὺς ἱστορικοὺς τοῦ παρόντος. Κατὰ τὴν γνώμην μας, οὗτοι θεωροῦν ὅτι ὁ πλέον σπουδαῖος ρόλος εἶναι ἡ λεπτομερὴς ἐξέτασις τῶν συμβαινόντων. Ἀπὸ πολλὰς ἀπόψεις, ὁμοιᾶν πρὸς τοὺς δημοσιογράφους καὶ κάμνουν τὴν ἐμφάνισίν των εἰς τὰ ἀκαδημαϊκὰ σαλόνια ὡς «εἰδικοί τῶν συμβαινόντων εἰς διαφόρους γεωγραφικοὺς χώρους». Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ μέσου καὶ τοῦ τέλους τῆς δεκαετίας 1950 - 60, λ.χ. κατεκλείσθημεν ὑπὸ μιᾶς χιονοστιβάδος «Σοβιετολόγων» καὶ «Κινεζολόγων», οἱ ὁποῖοι εἶχον ἀναπτύξει μίαν εὐφυᾶ ἐπιθυμίαν νὰ ἐξηγήσουν ἐν ἐκτάσει εἰς τὸ κοινὸν τί συμβαίνει ὀπισθεν τῶν τειχῶν τοῦ Κρεμλίνου καὶ τῆς Κίνας. Μολονότι δὲν θὰ ἠδύνατό τις νὰ ὑποεκτιμήσῃ τὰς προφητικὰς ἰκανότητας τῆς ἐν λόγῳ ὁμάδος, οὗτοι πλειστάκις κατηγορήθησαν ὡς «μικροπραγματευτάδες» τῶν ὑποκειμένων ἐρμηνειῶν τῶν συγχρόνων ὑποθέσεων.

5. Πολιτικοὶ βασιζόμενοι εἰς τὴν Συμπεριφορὰν τῶν Συστημάτων. Ὡς ὁμᾶς οἱ ἐν λόγῳ πολιτικοὶ εἶναι σοβαροὶ κριταὶ τῶν προμνησθεισῶν ομάδων, ἀλλὰ περισσότερον κρίνουν τοὺς ἀνεκδοτολόγους συναδέλφους των. Οὗτοι ὑποστηρίζουν τὴν ἄποψιν, ὅτι αἱ λεπτομερεῖς περιπτώσια καὶ μελέται τῶν πολιτικῶν φαινομένων παρέχουν ἀμελητέαν βοήθειαν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν δημιουργίας μιᾶς σοβαρᾶς ἐπιστημονικῆς μεθόδου πολιτικῶν μελετῶν. Ἡ θεώρησις των, βασιζομένη ἐπὶ τῆς συμπεριφορᾶς (ἐνέργειαι καὶ στάσεις) τῶν πολιτικῶν συστημάτων, παρέχει, ὡς ὑποστηρίζουν, μίαν ἀσφαλῆ καὶ συναφῆ βάσιν διὰ μίαν βαρυσήμαντον μελέτην τῶν παραλλαγῶν τῶν συστημάτων. Εἰς τὸ παρὸν σημεῖον ἀναπτύξεως ἡ πολιτικὴ συμπεριφορὰ εἶναι τὸ πλέον σπουδαῖον πεδῖον πολιτικῶν μελετῶν εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Συμφώνως πρὸς ἕνα ἐκ τῶν πλέον σημαντικῶν ὑποστηρικτῶν της, ἡ συμπεριφορὰ τῶν πολιτικῶν συστη-

μάτων, ανεπτύχθη εις μίαν μοναδικήν διανοητικήν συμβολήν υπό τῆς Ἀμερικανικῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης καὶ συνέβαλον εις τὴν καλλιτέραν κατανόησιν τῆς πολιτικῆς. Αὕτη ἤρχισεν ὑπὸ τὴν μορφήν προστασίας ἔναντι τοῦ παραδοσιασμοῦ καὶ ἐξειλίχθη εις ἓν σημαντικὸν κίνημα ἐντὸς τῆς συγχρόνου πολιτικῆς ἐπιστήμης. Κατὰ συνέπειαν, ὀλίγον περισσότεραι παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς συμπεριφορᾶς τῶν πολιτικῶν συστημάτων εἶναι πλήρως δεδικαιολογημένα.

Ἡ συμπεριφορὰ τῶν πολιτικῶν συστημάτων, ὡς σχολῆ σκέψεως, διεμορφώθη εις τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Σικάγου ὑπὸ τοῦ Charles Meriam. Θεωροῦμεν σκόπιμον νὰ ὑπομνήσωμεν ὅτι τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Σικάγου ὑπῆρξε κατὰ καιροῦς τὸ κέντρον δραστηριότητος τῆς παραδοσιακῆς σχολῆς σκέψεως (Morgenthau) καὶ τῆς σχολῆς τοῦ «φυσικοῦ δικαίου» τοῦ Leo Strauss καὶ τῶν λοιπῶν συναδέλφων του. Οἱ πλέον σημαντικοὶ ἀντιπρόσωποι τῆς συμπεριφορᾶς τῶν πολιτικῶν συστημάτων (David Easton, Robert Dahl καὶ Oran Young) εἶναι σήμερον διαρκῆ παρεπόμενα τῶν καθιερωμένων ομάδων τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης. Ὡς παρατηρεῖ ὀρθῶς ὁ Dahl, τὸ κίνημα τῶν πολιτικῶν τῶν βασιζομένων εις τὴν συμπεριφορὰν τῶν συστημάτων κατέστησεν περισσότερον ὀξεῖα τὰ θέματα τὰ ἀναφερόμενα εις τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς τοῦ ἐπιστημονικοῦ κλάδου καί, ἀπὸ μίαν ἄποψιν, ἠνάγκασε τὰς ἑτέρας σχολὰς σκέψεως νὰ καταστοῦν περισσότερον συστηματικαὶ εις τὴν θεώρησιν των (1).

Οἱ πολιτικοὶ οἱ βασιζόμενοι εις τὴν συμπεριφορὰν τῶν συστημάτων πιστεύουν ὅτι ὑφίστανται εις τὴν πολιτικὴν κανονικότητες δυνάμεναι νὰ ἀνακαλυφθοῦν, κανονικότητες αἱ ὁποῖαι δύνανται νὰ διατυπωθοῦν ὑπὸ τὴν μορφήν γενικεύσεων (ἢ δευτερευούσης σημασίας θεωριῶν) μὲ ἐπεξηγηματικὴν ἀξίαν. Ἐχοντες αὐτὴν τὴν πίστιν οἱ ἐν λόγῳ ἐπιστήμονες εἰσήγαγον τὸ στοιχεῖον τῆς προβλέψεως. Ἡ πρόβλεψις εἶναι ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος οἰασθῆποτε ἐπιστήμης. Αἱ κανονικότητες, ὡς ἐκ τῆς φύσεώς των, ἐξασφαλίζουν καλλιτέραν ἐπιστημονικὴν ἐπαλήθευσιν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οἱ πολιτικοὶ οἱ βασιζόμενοι εις τὴν συμπεριφορὰν τῶν συστημάτων ἀπορρίπτουν τὰ ἐπιχειρήματα τῶν παραδοσιακῶν κατὰ τοὺς ὁποίους ὁ ἔλεγχος εις τὴν πολιτικὴν εἶναι παντελῶς ἀδύνατος. Ἐκτενεῖς παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν κατὰ κανονικὸν τρόπον ἐπαναλαμβανομένων φαινομένων, συμφώνως πρὸς τοὺς πολιτικούς τοὺς βασιζομένους εις τὴν συμπεριφορὰν τῶν συστημάτων, εἶναι ἓν καλὸν ὑποκατάστατον ἐλέγχου ὑπὸ τὴν πραγματικὴν ἔννοιαν τοῦ ὄρου.

Μεγάλη προσπάθεια καταβάλλεται ὑπὸ τῶν πολιτικῶν τῶν βασιζομένων εις τὴν συμπεριφορὰν τῶν συστημάτων, νὰ συσχετίσουν τὰς διαρθρώσεις καὶ τὰς λειτουργίας τῶν πολιτικῶν συστημάτων καὶ νὰ ἀποδείξουν τὰς ἀναπτυξιακὰς ιδιότητας τῶν ἐν λόγῳ συστημάτων. Ἡ προσπάθειά των, ὅμως, δὲν ἔχει εἰσέτι δώσει ἀπάντησιν εις τὸ πολὺπλοκον ἐπιχειρήμα τὸ ἀφορῶν τὰς «ἀξίας» καὶ τὴν σημασίαν των εις τὴν συμπεριφορὰν τῶν συστημάτων. Τὸ περισσότερον, τὸ ὁποῖον θὰ ἡδύ-

(1) Robert A. Dahl: «Epitaph for a Monument for a Successful Protest» *The American Political Science Review*, (December, 1955) σελ. 763 - 772.

ναντο νά μᾶς προσφέρουν οἱ ἐν λόγῳ ἐπιστήμονες ὑπ' αὐτὴν τὴν ἄποψιν, εἶναι ἢ ἀναγνώρισις τῆς σημασίας τῶν ἀξιῶν ὡς προσδιοριστικῶν παραγόντων τῆς συμπεριφορᾶς. Ὁ βαθμὸς τῆς ἐπιδράσεως τῶν καθιερωμένων ἀξιῶν ἐφ' ἑνὸς πολιτικοῦ συστήματος, κατὰ τὴν γνώμην μου, δὲν εἶναι εὐκόλως μετρήσιμος. Κατ' ἀκολουθίαν κρίνομεν σκόπιμον νά εἴπωμεν ὅτι ὁ συμβιβασμὸς τῶν ἀξιῶν καὶ τῆς ἀκαμψίας τῶν θεωριῶν τῶν φαίνεται ὅτι εἶναι τὸ πλέον ἀδύνατον σημεῖον τῆς θεωρητικῆς θεωρήσεως τῶν ἐν λόγῳ ἐπιστημόνων, δίδον κατὰ συνέπειαν ἀξιόπιστιαν εἰς τὴν κριτικὴν τῶν παραδοσιακῶν τὴν ἀφορῶσαν τὴν ὀρθότητα τοῦ νέου «ἐπιστημονισμοῦ» εἰς τὴν πολιτικὴν.

Κρίνομεν περιττὸν νά τονίσωμεν ὅτι τὰ ἐπιχειρήματα τῶν δύο πλέον σημαντικῶν ὁμάδων πολιτειολόγων δὲν φαίνονται νά ἐπιδέχονται οἰονδήποτε διαρκῆ συμβιβασμὸν. Ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει, τὰ ἐπιχειρήματα αὐτὰ καθ'αυτὰ εἶναι χρήσιμα ὀχήματα διὰ τὴν διανοητικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν ταυτοποίησιν τῶν προβλημάτων εἰς ὅλας τὰς ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς. Ἔχομεν τὴν γνώμην, ὅτι τὰ θέματα τὰ ὅποια θὰ καταστοῦν ἀντικείμενον συζητήσεως εἰς τὸν κύκλον τῶν πολιτειολόγων τῆς Ἀμερικῆς δι' ὀρισμένην χρονικὴν περίοδον θὰ περιστρέφονται πέριξ τοῦ δυαδικοῦ ἐρωτήματος, ποῖον σημεῖον τῆς πολιτικῆς εἶναι σημαντικὸν διὰ τὴν τύχη μελέτης καὶ διὰ ποίας μεθόδου. Αἱ μέχρι τοῦδε δοθεῖσαι ἀπαντήσεις εἰς τὰ ἀνωτέρω ἐρωτήματα εἶναι συνήθως δογματικά, ἀλλὰ παραλλήλως δεικνύουν τὸ ὑπὸ τῶν πολιτειολόγων ἀντιμετωπιζόμενον δίλημμα : Θὰ ἀφιέρωσι τις τὸν ἑαυτὸν τοῦ εἰς τὴν μελέτην τῶν γεγονότων ἢ θὰ ἀσχοληθῆ μόνον μετὰς μεθόδους διὰ τῶν ὁποίων θὰ μελετηθοῦν τὰ γεγονότα καὶ θὰ ἀφήσῃ τοὺς «πολιτικούς τεχνικούς» νά διενεργήσουν τὴν χειρωνακτικὴν ἐργασίαν ὁμαδοποιήσεως τῶν γεγονότων; Οἴκοθεν νοεῖται ὅτι δὲν καταβάλλω προσπάθειαν νά προτείνω μεθόδους ἐπιλύσεως ἐνὸς «οἰκογενειακοῦ» θέματος τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης. Εἰς ἕν ἐλεύθερον πνευματικὸν περιβάλλον, τοιαῦτα θέματα ἐπιλύονται ἀφ' ἑαυτῶν διὰ τῆς ἐπικροτήσεως τῶν πλέον πειστικῶν ἐπιχειρημάτων.